COPILUL A INTRAT ÎN PĂDURE

DAN D. FARCAŞ

(Basm epistemologic)

Copilul a intrat în pădure. A lăsat în urmă sătucul, cu mama care toca rădăcini pentru fiertură, cu oamenii ocupaţi care cu ce. Nu avea nimeni grija lui, deci a putut să traverseze, pentru prima oară în mica lui viaţă, podul de bîrne, pierzîndu-se apoi în lăstăriş...

Poteca cea largă, pe care bărbaţii pleacă dimineaţa înarmaţi cu săgeţi veninoase şi se întorc pe înserat, cînd abătuţi, cînd încovoiaţi sub greutatea darurilor pădurii, îi arde tălpile micuţe. Alături, iarba răcoroasă, umbra copacilor şi orhideele parfumate sînt ispite cărora nu le poate rezista...

Sub încîlceala de crengi domneşte un umed şi verde amurg, îmbrăcînd o lume întreagă care aşteaptă să fie descoperită şi cercetată. Ţipetele stridente ale păsărilor şi ale unor popoare de alte fiinţe umplu văzduhul. Călcîiul copilului ocoleşte neştiutor spinii mustind a otravă ca şi scorpionii şi păianjenii veninoşi. N-are de unde să ştie că mirosul fraged de om a oprit din cale, la nici o sută de paşi depărtare, o panteră cu căutătura sumbră, care adulmecă de cîteva ori tentaţia înainte de a se hotărî să-şi vadă agale de drum...

În adîncul pădurii e un luminiş în care, printre copacii mai rari, razele soarelui pătrund în fîşii late pînă la oglinzile de apă legănînd nuferi uriaşi. Copilul se aşează în patru labe, apoi se culcă peste o frunză enormă care-l tine la suprafaţă întocmai ca o plută. Îl ademenesc florile cele mari şi galbene, braţul său este însă prea scurt ca să le poată ajunge. Mai mult ca sigur că s-ar răzgîndi dacă distanţa ar fi mai mare, dar nu lipseşte decît o palmă, poate o lungime de deget. Şi florile sînt acum atît de frumoase atît de îmbietoare... Dacă s-ar mai întinde un pic... încă o zvîcnire... dincolo de cumpenele fireşti... Se dezechilibrează, palma simte petalele moi, dar apa îl cuprinde din creştet pînă în tălpi. Se zbate, încearcă să iasă la suprafaţă, dar nu se poate. În jur totul e moale, totul alunecă, picioarele se împotmolesc în mîlul fără fund. Ceva parcă l-ar trage către adîncuri. Nu mai sînt nici copaci, nici gîze, nici flori, doar un glob luminos, ceva nemaivăzut, uluitor...

Şi nu e bine, nu e bine de loc... Iar mama nu mai apare... Mama ar trebui să fie acum aici, să curme joaca asta urîtă... joaca asta care nu mai vrea să se termine odată...

*

Copilul deschise ochii. Era culcat în cupa galbenă a unei flori uriaşe de nufăr. Porni din locul în care se afla, de-a buşilea, apoi, prinzînd curaj, se ridică în picioare.

Nu se zărea nici o cărare, nici o ieşire, nici o întoarcere. Deasupra nu era cer, nu erau păsări, nu erau nici măcar crengi sau frunze. În locul ţipetelor necurmate ale vieţuitoarelor junglei, se auzea doar zumzetul gros al unui bondar nevăzut. Copilului i se făcu frică. Îşi strigă mama, dar nu răspunse nimeni. Se ghemui suspinînd pe o blană cafenie şi moale, aruncată într-o latură a imensei cupe, şi începu să plîngă încet. Lacrimile îi desenară dungi murdare pe obraji. Aşa trecu un timp. Într-un tîrziu, apăru un braţ albastru, îl cuprinse după umeri, îi şterse faţa cu ierburi răcoroase. Copilul era obosit, atît de obosit încît în clipa în care braţul se retrase adormi buştean, scufundat în uitarea de casă, de frică şi de foame.

*

A şi B comunicau între ei.

— Ce ai de gînd în continuare? întrebă B.

— Ne vom bucura de el, răspunse A. E o fiinţă vie, caldă, un pui de fiinţă raţională. De sute de cicluri n-am mai avut parte de aşa ceva în preajma noastră. Mi-e dor să-l mîngîi, să mă joc cu el. Puii de om sînt nostimi, vioi, agresivi...

— Puii de om poate, dar micuţul ăsta nicicînd nu va deveni cu adevărat un pui de om...

— O să vezi că instinctul e mai puternic!

— Şi ai călcat şi legea!

— Copilul era mort! Oamenii morţi nu mai aparţin omenirii. Aveam voie să-l iau.

— Poţi dovedi că nu mai avea nici o şansă?

— Am înregistrări complete. Mai mult, în locul lui am lăsat o copie aproape identică, astfel încît indicele de perturbare este sub pragul admis.

— Părinţii lui îl mai caută şi acum... Dacă l-ai fi dus măcar pe o pla-

netă cu oxigen, cu păduri... dar pe o staţie cosmică... Ce poţi să-i oferi aici?

— Şi ce ai vrea să fac acum? Abia că ducîndu-l îndărăt am isca o perturbaţie majoră. Iar dacă l-am abandona în altă parte ar fi cu siguranţă pierdut... O să-l creştem la noi şi cînd va fi în stare să supravieţuiască de unul singur îl vom duce înapoi pe Pămînt. Oamenii sînt o specie inteligentă... se va descurca...

— Mă cam îndoiesc. Era mai bine dacă nu te încurcai.

— Vedeam cum moare. Pur şi simplu n-am putut să-l las...

— După lege trebuia să-l laşi! Acum ai devenit răspunzător de viaţa lui.

— Îmi asum răspunderea!

— Vorbe!...

*

Copilului îi era îngrozitor de frică şi îngrozitor de foame. Floarea uriaşă îl ţinea captiv. Din cînd în cînd apărea de undeva un şarpe fără cap sau o creangă lungă, fără frunze, dar cu cîte un mugure enorm la capăt, încercînd să-l pipăie. La început copilul urla, iar şerpii ori crengile se retrăgeau. Apoi a obosit să se mai sperie, aşteptînd prostit ca visul acesta îngrozitor să se destrame. La un moment dat în jurul său au apărut o mulţime de vase colorate, fiecare plin cu ceva care mirosea puternic. Unul îi amintea de mirosul de sînge, altul de mirosul de cîine, altul de frunzele de eucalipt. Brusc, avu sentimentul că vasele acestea prevesteau ceva rău şi se retrase în partea opusă a florii. Nu stătu aici decît cîteva clipe, dar vasele, spre groaza lui, au şi pornit după el, înconjurîndu-l. În acelaşi timp floarea cea mare, cea care îl ţinea închis, îşi schimbă culoarea din galben în portocaliu. Copilul încercă să se refugieze din nou. De astă dată vasele nu-l mai urmară, iar peste puţin timp dispărură, lăsînd locul unor jucării atît de interesante încît copilul uită pentru cîteva momente de frică, întinzînd mînuţele să le apuce. Erau acolo beţe, bile, sfori, obiecte mai complicate, toate viu colorate sau transparente. Le pipăi de cîteva ori, apoi, după ce se convinse că nu-i fac nici un rău, aruncă în perete două sau trei dintre ele, părăsindu-le pe celelalte. În clipa care a urmat, un şarpe roşu se îndreptă fulgerător spre faţa lui şi, înainte de a se mai putea gîndi la ceva, gura i se umplu de un terci sărat şi urît mirositor. Încercă să scuipe dar nu era chip, deoarece o formă fără nume îl împiedica. Aşa se face că s-a apucat să înghită icnit.

*

— Îi era foame, zise A. N-am găsit în toată enciclopedia galactică nici o indicaţie serioasă privind hrănirea copiilor de pământeni. Cică pînă la vîrsta de un an lapte de mamă, apoi legume fierte, fructe şi, treptat, carne... De unde să-i procurăm însă aici fructe şi legume pământeşti? Sau (mi-e şi groază să spun) carne? Am pus bucătarul automat să-i sintetizeze ceva asemănător, dar se pare că n-a prea nimerit-o; trebuie să-i dai preparatul cu forţa, altfel va muri de foame...

— Mă întreb dacă va rezista şi aşa... răspunse B.

— L-am testat sistemul enzimatic şi flora intestinală. Nu e ideal, dar merge.

— Pentru că veni vorba... n-ar putea fi... contagios?

— L-am deparazitat şi dezinfectat cu toată grija. Iar microorganismele interne nu pot supravieţui în afara organismului său. Am verificat.

— Mie unuia mi-e scîrbă!

— Eşti lipsit de sensibilitate. E doar atît de drăguţ! Mă relaxează ca nimic altceva. Şi să vezi cînd o să mai crească niţel şi o să apucăm să ne jucăm cu el...

— Brrr!

*

Copilul se distra cu bobiţele risipite la picioarele sale. Dacă apăsa pe cea roşie, cerul devenea verde; dacă dădea cu pumnul în ele se auzea un mîrîit. Dacă mîngîia bila cea mai mare, venea oala cu mîncare. A ce mirosea oare? A ceva cunoscut fără îndoială, dar acum asta era foarte puţin important.

Trecuse vreme mai multă... Nu mai era închis în floare. Într-o zi a înţeles că era suficient să se joace într-un anumit fel cu jucăriile pe care le avea la îndemînă şi peretele se dădea la o parte, deschizînd accesul către alte incinte. La început a fost niţel înfricoşat. A simţit însă în preajmă semne şi obiecte pe care le cunoştea deja. Atunci a prins curaj să meargă mai departe şi să exploreze tărîmurile toate, unul după celălalt. Era o lume ciudată – acolo unde acum se ridica un zid de netrecut, data viitoare putea fi o sală, iar mai tîrziu o înjghebare nemaivăzută. Din fericire existau şi lucruri care nu-şi schimbau locul sau altele care îşi schimbau locul dar nu şi înfăţişarea. Acestea îi serveau drept puncte de reper. Mulţumită lor a

învăţat să găsească drumurile, trecerile în sus şi în jos, spre dreapta şi spre stînga, înainte şi înapoi. Se căţăra pe scări, pe trunchiuri, se legăna pe liane întinse dintr-o parte într-alta prin încăperi. Uneori nimerea pesemne în locuri în care nu era permis. Atunci auzea zgomote înspăimîntătoare, era orbit de fulgere, sau pur şi simplu înhăţat de ceva uriaş, căruia nu i se putea opune, trezindu-se într-o clipită îndărăt, în floarea lui.

De cîteva ori a ajuns la o poartă mare şi neagră (aceeaşi?) dincolo de care totul devenea înfricoşător şi fără noimă. Chiar dacă a mai îndrăznit uneori să treacă pragul, s-a întors de fiecare dată cît a putut de repede.

Adesea obiectele din jurul său păreau să-l urmărească, de parcă voiau să se joace. Unele jocuri erau simple. De pildă un braţ îi arunca în cale o minge, iar el o prindea şi o arunca îndărăt. Alte jocuri erau mai grele. La început i se aprindeau în jur cîteva luminiţe, iar el trebuia, cît putea de repede, să apese pe un mîner negru. Apoi, treptat, luminiţele şi mînerele deveniră tot mai numeroase. Dacă nimerea răspunsurile corecte, primea mîncarea care-i plăcea, altfel trebuia să se mulţumească doar cu nişte cocoloaşe fără gust, ori eventual numai cu apă.

Se întîmpla cîteodată, n-a înţeles niciodată regula, să îi iasă în cale un obiect mare şi moale şi cald lîngă care se putea ghemui, de care îşi putea lipi obrajii. Nişte degete, care l-au înfricoşat la început, dar cu care s-a obişnuit treptat, i se jucau atunci prin păr, îl prindeau de nas, îl mîngîiau pe braţe ori îl gîdilau în talpă făcîndu-l să rîdă. Dintre toate întîmplările, acestea erau cele mai plăcute. Era suficient atunci să închidă ochii şi îl cuprindea un sentiment dureros, şi dulce şi amar, care parcă fi aducea aminte de ceva.

*

Trecură ani. Staţia cosmică aluneca prin hiperspaţiu intersectînd, din cînd în cînd, coordonatele Pămîntului, totdeauna discret, practic insesizabil pentru fiinţele de pe planetă. Într-o zi A primi un mesaj de la şeful său C.

— Te rog să te decizi ce ai de gînd cu copilul. A crescut, are mîini puternice, e agil, se caţără peste tot, intră în zonele periculoase, încearcă să demonteze, să exploreze, bineînţeles că în joacă, dar o joacă păguboasă şi periculoasă. Şi asta nu de azi de ieri. Ne-a mîncat de pildă o duzină de biocontacte... ştii ce încurcături s-au produs de fiecare dată...

— Asta a fost acum trei sau patru cicluri, răspunse A. Între timp l-am dresat să nu se mai atingă de ele...

— Acum două zile ne-a rupt conductele de amoniac. Îşi făcuse, după cum ştii, obiceiul să se legene agăţat de ele. Nu erau dimensionate pentru aşa ceva. În plus a mai luat şi în greutate în ultima vreme... Era să se sufoce... Nici n-a mai fost cazul să-i dăm şi o altă pedeapsă. În ultimul timp am numărat treizeci şi trei de boacăne asemănătoare. Ne place tuturor, sîntem de acord cu toţii că e simpatic, dar trebuie să înţelegi că pe o staţie cosmică înghesuită, aşa cum e a noastră, e cam greu... În plus, nu pare din cale afară de inteligent.

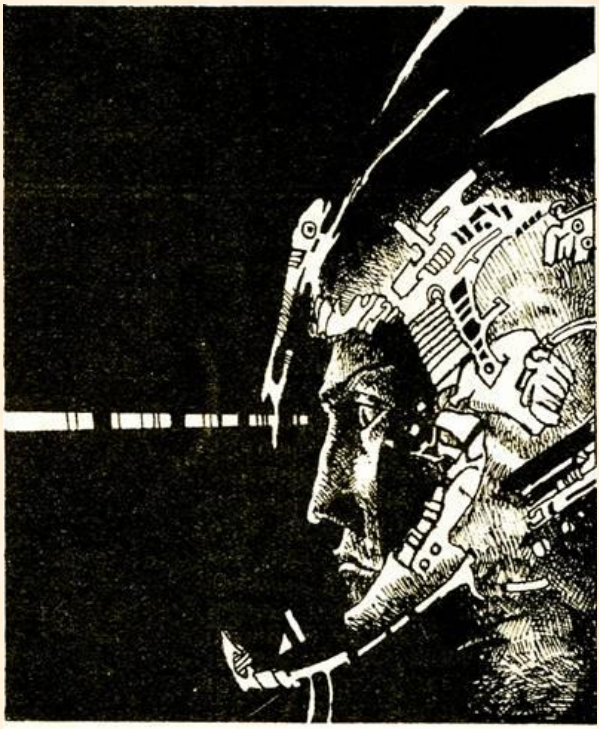

Desen de RADU GAVRILESCU

— A învăţat deja să manipuleze cîteva aparate simple...

— Nu mai bine decît un robot obişnuit.

— Poate n-am avut noroc... sau poate n-am ştiut cum să-l educăm... E încă la o vîrstă fragedă... pînă la maturitate lucrurile s-ar putea îndrepta.

— Un argument în plus că are nevoie de mediul său firesc, de societatea semenilor săi. Ştim, de pildă, că oamenii au mintea astfel alcătuită încît să favorizeze gîndirea şi comunicarea prin grai articulat. Copilul n-a fost văzut vorbind niciodată de cînd este aici...

— Cu cine? dacă noi nu comunicăm vorbind...

— Oricare dintre cei care se laudă că-i poartă de grijă putea să încerce. Am însă impresia că nimeni n-a avut răbdare.

— Am încercat. Am pus în preajma lui roboţi translatori care cunosc limbi pămîntene. Degeaba. Probabil ne a scăpat undeva un amănunt...

— Nu comunică nici telepatic. În enciclopedia galactică se zice că, în anumite situaţii, oamenii pot realiza legături telepatice.

— Ştiu, dar nicăieri nu se precizează în care situaţii anume. Am încercat şi asta. Am folosit şi amplificatoarele psi. De cîteva ori, nu-mi dau

seama de ce, l-am speriat îngrozitor... în rest, nu a reacţionat în nici un fel.

— Lumile noastre sînt prea diferite... Notează te rog – cu cît vom ezita mai mult cu atît va fi mai rău!

*

Copilul era de-acum stăpîn pe lumea sa. Ştia, între multe altele, că dacă apăreau lîngă ecran trei tetraedre colorate, atunci trebuia să apese peretele în cîteva locuri; în care anume, asta depindea de culorile pe care le vedea. Se dezlănţuiau atunci tot soiul de forme care îl înconjurau, îl asaltau, aşteptînd un răspuns. Erau printre ele sfere, coloane de lumină, umbre, păreri, oglindiri, răsfrîngeri, ca şi alcătuiri mai complicate. Ştia taina fiecăreia, putea să le mărească ori să le micşoreze, să le aleagă, să le oprească ori să le alunge şi să cheme altele în locul lor. Şi toate acestea doar atingînd pereţii sau diferite obiecte în locuri ştiute.

Dacă ar fi fost în stare să judece, să formuleze propoziţii şi să le pună cap la cap în mod logic, dacă ar fi fost în stare să-şi înjghebeze o mică filosofie, copilul ar fi enunţat desigur că întregul Univers, luat în ansamblu, nu era ceva din cale afară de complicat, putînd fi inspectat de la un capăt la celălalt într-un timp rezonabil. Ar fi pus, fără îndoială, la loc de cinste constatarea că Universul acesta era organizat pe baza unor legi clare şi imuabile, poate cu excepţia unui mic ungher neliniştitor, cu care însă nu merita să-ţi baţi capul. Ar fi recunoscut, desigur, că uneori mai apar şi surprize, dar mai devreme sau mai tîrziu, cu putină răbdare, se dovedea că se puteau şi ele încadra, fără cusur, în rînduiala binecunoscută a lucrurilor... Dacă şi-ar fi putut înjgheba o filosofie, fără îndoială că în ea s-ar fi menţionat că Universul este frumos şi bun şi drept, că a fost zidit după toate aparentele pentru a-i oferi lui, copilului, ca personaj central, o existentă agreabilă şi lipsită de griji...

Desigur, copilul nu era în stare să emită judecăţi şi cu atît mai mult să le organizeze într-o filozofie. Totuşi, el intuia o atare ordine a lucrurilor, o purta imprimată în siguranţa gesturilor, în relaxarea cu care se abandona nesfîrşitelor jocuri şi reverii.

Aceasta era starea sa de spirit şi în dimineaţa asta. Cîştigase de cîteva ori la rînd, deşi regulile jocului fuseseră uşor schimbate. Drept recompensă primise o porţie dublă din mîncarea preferată, după care a urmat o hîrjoană cu mîngîieri şi buşituri. După ce mai stătu cîtva timp întins, obosit, mulţu-

mit, cu ochii aţintiţi către tavanul portocaliu, se hotărî brusc să facă o escapadă pînă la toboganul cel mare. Nici nu se ridică însă bine că şi văzu ieşindu-i în cale o blană mare şi verde. O cunoştea bine. S-a jucat de multe ori cu ea. Acum blana fi închise calea, apoi cînd el a încercat să facă o eschivă, l-a învăluit complet. Nu era rău, deşi era niţel altfel ca în alte dăţi. În jur toate porniră să se rotească într-un vîrtej nebun; blana îl gîdila în talpă, el rîdea...

Apoi, deodată, blana îi dădu drumul, iar copilul se văzu înconjurat de nişte obiecte atît de ciudate încît i s-a tăiat respiraţia. Începea fără îndoială un joc nou; totul era însă atît de **altfel** încît, pentru prima dată de foarte multă vreme, rămase ezitînd. Judecînd după semne, ar fi trebuit să înceapă în dreapta. Acolo se zărea un mic glob roşu. E drept, ar fi fost normal să fie trei, iar nuanţa aceasta de roşu îi era complet necunoscută...

A făcut doi paşi, atingînd globul cu degetele. Nu se întîmplă nimic. Se retrase. Între timp blana verde ori dispăruse ori se transformase în nenumărate foiţe verzi, subţiri, care se agitau în toate părţile, agăţate de braţe cilindrice cu aspect fragil. Brusc i se făcu frică. Totul în jur devenise fără noimă. Orice mişcare putea să aibă urmări imprevizibile. Încremeni şi rămase astfel timp îndelungat, aşteptînd de undeva un semn dintre cele cunoscute, aşteptînd ca lucrurile să se reaşeze în făgaşele lor fireşti. Între timp, observînd atent, constată că obiectele din jur se păstrează, în majoritatea lor, neschimbate – nu se măresc, nu se micşorează, nu dispar fără urmă, nu se înlocuiesc instantaneu cu altele. Erau deci obiecte dintre cele pe care, dacă ar fi folosit cuvinte, le-ar fi numit „simple” ori „de categoria întîia”. Asta îl mai linişti. Cu obiectele de acest fel totdeauna s-a descurcat mai uşor. După ce le pipăi cu degetele şi constată că nu se întîmplă nimic neaşteptat, prinse curaj şi făcu un pas, apoi încă unul. Sub tălpile sale se iscau trosnete şi foşnete stranii, care nu semănau cu nimic ştiut, însă aminteau totuşi de ceva... dar de ce anume? Dintr-o dată i se păru că era foarte important să afle răspunsul la această întrebare – trebuia să evoce deci din nou şi din nou trosnetele acelea care îi stîrneau în minte o stranie ameţeală... Aşa se pomeni mergînd prudent, cu mîinile ridicate în dreptul pieptului, pentru a răspunde rapid la orice semnal care s-ar ivi pe neaşteptate.

*

Ajunse în dreptul primelor colibe stors de vlagă, cu privirile sticloase, în care groaza se împletea cu extazul. Sătenii care îl înconjurară au crezut

în primul moment că e orb. Văzînd că nu răspunde la întrebări, doi bărbaţi îl înşfăcară de braţe şi-l duseră aşa pînă în piaţa mare, urmaţi în alai de toată suflarea aşezării.

*

A mai trecut un timp. Copilul apucase să înveţe multe reguli ale jocurilor celor noi: jocurile cu focul, cu croitul uneltelor, cu pregătirea cărnii şi altele asemănătoare. Uneori greşea; atunci era bătut. S-a obişnuit cu aceasta, ca şi cu mîncărurile ciudate de aici. A înţeles treptat, în felul său, că recompensele şi pedepsele vin de la formele acelea gălăgioase care se agitau în permanenţă în jur. A înţeles că toate aceste făpturi îi semănau şi că erau, la rîndul lor, angajate în jocuri asemănătoare. Numai că ele primeau mult mai multe recompense şi mult mai puţine pedepse... A mai înţeles apoi că există recompense foarte importante pe care parcă le primea şi el odinioară, pe care acum aceste făpturi le primeau aproape tot timpul, iar el niciodată...

A înţeles în sfîrşit, dureros de încet, că cea mai importantă dintre cheile jocurilor se afla în sunetele pe care ceilalţi le scoteau pe gură, ca şi în sunetele pe care le producea, mai mult sau mai puţin fără să vrea, el însuşi. Erau sunete capricioase; de fiecare dată cînd credea că le stăpîneşte, descoperea alte capcane, alte nuanţe, într-un şir care părea fără sfîrşit. S-a chinuit îndelung pînă în ziua în care începu să-i mijească prin minte convingerea îngrozitoare că pentru prima dată în viaţa lui a dat de un joc pe care nu-l va putea stăpîni oricît de mult s-ar încorda...

Noaptea visa din ce în ce mai des cuburi şi sfere colorate, coloane de lumină şi mîngîierile cafenii sau verzi care-l umpluseră odinioară de fericire. Aşa s-a făcut că într-o seară, cînd nu avea nimeni grija lui, copilul se hotărî să plece în căutarea lor. Ieşi tiptil din sat, dibui poteca la lumina palidă a Lunii şi intră în pădure...

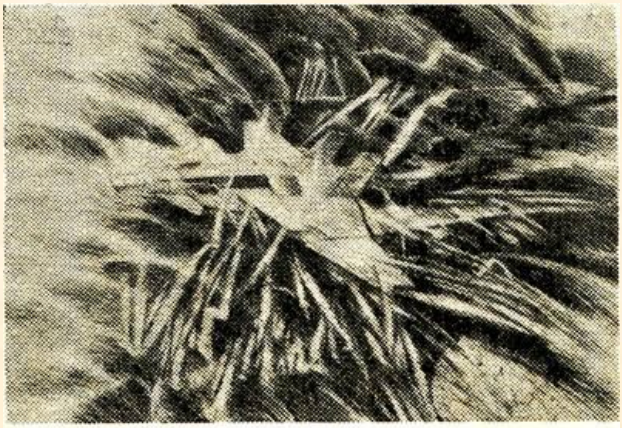

Desen de DOREL GĂINĂ GHERENDI